

БЕНЕЦЬКИЙ СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН З НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Договір надання туристичних послуг займає одне з центральних місць в туризмі, в тому числі міжнародному. На відміну від неорганізованої туристської поїздки, регламентованої безліччю різноманітних цивільно-правових договорів, що укладаються туристом з виконавцями окремих послуг, для здійснення організованої туристської поїздки досить укладення одного договору з туристського обслуговування з особою, яка приймає на себе зобов'язання по наданню туристичного обслуговування.

Туристська послуга – це сукупність цілеспрямованих дій в сфері обслуговування, які орієнтовані на забезпечення і задоволення потреб туриста або екскурсанта, що відповідають цілям туризму, характеру та спрямованості туристської послуги, туру, туристського продукту, що не суперечать загальнолюдським принципам моралі і доброго порядку [10].

Основні положення договорів з постачальниками послуг аналогічні положенням типового договору: предмет договору, основні умови, права і обов'язки постачальника послуг, права та обов'язки туроператора, відповідальність сторін, форс-мажорні обставини, юридичні адреси та реквізити партнерів.

Відповідно до ст. 20 Закону України «Про туризм» [3] туроператор і турагент несуть відповідальність перед туристами за невиконання зобов'язань, зазначених у договорі, незалежно від того, чи будуть вони виконуватися туроператором, турагентом або іншою особою, що надає турпродукт. Наприклад, споживач, незадоволений якістю послуг, що надаються туроператором, має право пред'явити позов як самому туроператору, розташованому за кордоном, так і вітчизняному турагенту. Це не завжди відповідає загальним правилам цивільного права, згідно з якими позов може бути пред'явлений тільки тій особі, з яким позивач перебуває у договірних відносинах.

Наприклад, турагент уклав з туроператором договір доручення, і, отже, всі обов'язки по туристичному договором виникають безпосередньо у туроператора (п. 1 ст. 1000 ЦК України) [2]. Разом з тим покладання відповідальності за дії останнього на турагента характерно для законодавства про захист прав споживача та відповідає, перш за все, інтересам клієнта (зокрема, позбавляє від необхідності звертатися з позовами до іноземних судів). Вибір права в таких випадках підпорядковується ч. 2 ст. 1210 ЦК України [2], згідно з якою до вимоги про

відшкодування збитку, що виник у споживача в зв'язку з придбанням товару або наданням послуги, за вибором споживача застосовується право країни, де: 1) знаходиться місце проживання споживача; 2) знаходиться місце проживання або місце знаходження виробника або особи – виконавця, що надала послугу; 3) споживач придбав товар або йому була надана послуга.

Законодавство, не встановлює ні скорочені строки давності за позовами до туристичних фірм, ні обов'язковий досудовий порядок врегулювання претензій. Більш того, на вимоги споживачів про компенсації моральної шкоди термін позовної давності взагалі не поширюється (ст. 268 ЦК України) [2]. У той час як такі скорочені терміни, а також додаткові вимоги в частині досудового порядку встановлені в законодавстві ряду країн. Наприклад, в Німеччині, де щорічно національні арбітражі розглядають до 0,5 млн скарг туристів на неякісний сервіс, діє місячний термін для заяви претензій споживачами і скорочений 6-місячний строк позовної давності. В Україні для заяви претензій до якості туристичних послуг термін встановлено договором чи протягом гарантійного строку, або 2-х років з дня надання послуги, або в разі відсутності визначеного договором строку протягом встановленого законодавством строку (загальна позовна давність обчислюється протягом 3-х років з дня виявлення порушення надання послуги) [2; 4]. Гарантійна функція – це надання туристам гарантій по заздалегідь оплаченим туристським послугам в обумовленому кількості і на обумовленому рівні, згідно з міжнародним законодавством перед туристом несе повну відповідальність за обслуговування та організація, яка сформувала і продала йому пакет послуг, незалежно від того, сама вона надає ці послуги або третя особа (постачальник послуг) [6].

Розвиток договірних відносин в туристичній діяльності та їх цивільно-правового регулювання має конструктивне значення в соціально-економічному розвитку України, так як розвиток туризму є умовою збільшення зайнятості населення, будівництва доріг, аеропортів та інших зручностей в дестинації, зростання бюджету за рахунок податкових надходжень, припливу іноземної валюти (стимулювання інвестиційного ринку), збереження і раціонального використання культурної і природної спадщини.

Вважаємо, що в законодавстві України сьогодні необхідний застосовувати більш розгорнутий підхід до цивільно-правовому регулювання правовідносин, що складаються в індустрії туризму, в який доцільно включити наступні напрямки: розробка особливого порядку правового регулювання відносин, пов'язаних з наданням туристичних послуг для транзитних мандрівників, диференціація правового регулювання договірних відносин з урахуванням їх класифікації за суб'єктом складом і функціональним призначенням; розвиток інституту цивільно-правової відповідальності суб'єктів туристичної індустрії; поглиблення правового регулювання інституту посередницької діяльності туристичних агентів.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45–46. Ст. 356.
3. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР в редакції від 26.04.2014 // URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/324/95-вр>
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023 XII, *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР)*, 1991, № 30, ст. 379 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
5. Малька М.П., Антонюк Н.В, Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг. – К.: Знання, 2008. – 661 с.
6. Міжнародна конвенція ООН щодо контракту на подорожування від 23.04.1970. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_415
7. Конвенция о праве, применимом к договорным обязательствам (Рим, 19 июня 1980 года). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uristinfo.net/dogovornoe-pravo/99-dogovornoe-pravo-v-mezhdu-narodnomoborote/2509-konventsija-o-prave-primenimom-k-dogovornym-objazelstvam.html>
8. Модельный закон о туристской деятельности, принятый Постановлением 27-15 от 16.11.2006 на 27-ом пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_g17
9. Дахно І.І.. Історія держави і права. Навчальний посібник- довідник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 408 с.
10. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології. – К.: «Ніка-Центр», 2005. С. 214.

Ключові слова: цивільно-правовий договір, послуги, туристичні послуги, цивільно-правова відповідальність, туризм.

Ключевые слова: гражданско-правовой договор, услуги, туристические услуги, гражданско-правовая ответственность, туризм.

Key words: civil contract, services, travel services, civil liability, tourism.

ВОРОТИНЦЕВА ІННА ВАЛЕРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного права*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЦИВІЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА УЧАСТЮ ФОП

Організаційні відносини пронизують практично всі інститути цивільного права, самі при цьому утворюючи самостійну підгалузь цивілістики, що спочатку зумовлює їх специфіку.